

Inspektionsrapport  
från Skolverket  
2005:2

Utbildningsinspektion vid  
Pilens Montessoriskola,  
fristående grundskola  
i Trelleborgs kommun

Beslut  
Skolrapport

*Skolverket*

Söderslätts Montessoriskola ekonomisk förening  
Fru Alstad, PI 78  
231 96 Trelleborg

2005-01-28  
1 (2)  
Dnr 54-2004:1680

### **Genomförd utbildningsinspektion vid Pilens Montessoriskola, fristående grundskola i Trelleborgs kommun**

Skolverket har genomfört inspektion vid Pilens Montessoriskola i Trelleborgs kommun. Inspektionen aviserades i brev den 3 juni 2004 och besök gjordes i verksamheten den 31 augusti 2004. Av bilagd rapport framgår hur inspektionen genomförts samt de bedömningar som gjorts av dem som svarat för utredningen. Utbildningsinspektionen fokuserar på sju områden vilka granskas ur olika aspekter. Utredningen syftar således inte till att skapa en heltäckande bild av alla pågående verksamheter vid den aktuella tidpunkten.

Inspektionen skall ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner. I övrigt framförs i rapporten påpekanden och rekommendationer vad gäller kvaliteten i verksamheten. Huvudmannen förväntas i sitt fortsatta kvalitetsarbete förbättra kvaliteten inom dessa områden.

#### **Skolverkets beslut med anledning av inspektionen**

Skolverket konstaterar efter genomförd inspektion vid Pilens Montessoriskola, att skolan inte uppfyller kraven för rätt till bidrag enligt 9 kap. skollagen i följande avseende:

- Kvalitetsredovisningen uppfyller inte kraven i 3 § (1997:702) förordningen om kvalitetsredovisning.
- Huvudmannens krav på föräldrars arbetsinsats strider mot kravet på att utbildningen skall vara avgiftsfri och öppen för alla barn enligt 9 kap. 2 och 7 §§ skollagen.

#### **Föreläggande**

Enligt 9 kap. 12 § skollagen skall godkännandet och förklaringen om rätten till bidrag för en fristående skola återkallas om skolan inte längre uppfyller kraven för godkännande och bristerna inte avhjälpes efter påpekande för huvudmannen.

Skolverket ger därför huvudmannen för Pilens Montessoriskola möjlighet att senast den 28 april 2005 redovisa vidtagna åtgärder för att avhjälpa ovanstående brister.

På Skolverkets vägnar

Leif Davidsson

Överdirektör

Cecilia Hanö

Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också deltagit enhetschefen Björn Persson.

**Kopia till**

Trelleborgs kommun och övriga enligt fastställd sändlista

## Utbildningsinspektion i Pilens Montessoriskola

### UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

### Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till utbildning och omsorg
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån de nationella författningarna. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

### Beskrivning av skolan/rektorsområdet

| Pilens Montessoriskola | Antal barn/elever |
|------------------------|-------------------|
| Förskoleklass          | 9                 |
| Grundskola             | 41                |

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass och årskurs 1-6 och bedrivs enligt Montessoripedagogik. I anslutning till skolan finns av kommunen godkänd förskola och fritidshem, som inte omfattas av inspektionen.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i följande grupper. Förskoleklassen, årskurs 1-3 och årskurs 4-6.

Skolan, som tidigare har varit en kommunal skolenhet, är belägen i en liten by, Fru Alstad, ca en mil från Trelleborgs tätort. Flertalet elever kommer från Trelleborgs kommun.

Skolans lokaler är äldre och renoveras efter behov. Skolan hyr lokaler i en kommunal skola för undervisning i idrott och hälsa samt slöjd.

Skolverket har tidigare genomfört tillsyn av utbildningen och konstaterade i beslut den 28 januari 1997 att skolan uppfyllde kraven för fortsatt godkännande.

### Genomförandet av inspektionen i Pilens Montessoriskola

Skolverket sände den 3 juni 2004 skriftlig information till skolans huvudman om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Pilens Montessoriskola har bestått av undervisningsråden Cecilia Hanö och Mats Lundqvist. Besök i Pilens Montessoriskola genomfördes den 31 augusti 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

### Underlag

Rapportens underlag består av dels dokument från huvudmannen och Pilens Montessoriskola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem, på rapporter från Skolverkets tillsyn och på andra uppgifter som skolan lämnat till Skolverket eller finns publicerade på Internet etc.

I Pilens Montessoriskola genomfördes formella intervjuer med rektorn, personal, elever, styrelse samt föräldrar. Lektionsbesök gjordes i undervisningsgrupperna.

## Bedömning

### 1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna för det offentliga skolväsendet framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön. Fristående skolor skall svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för det offentliga skolväsendet.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden i överensstämmelse med dessa.

I Pilens Montessoriskola finns en samstämmig bild bland elever och vuxna att alla har respekt för varandra och att eleverna känner sig trygga i skolan.

Lärarna uppger att de har arbetat mycket kring normer och värden med de äldre eleverna och att de kan se resultat av det arbetet genom att gruppen har större arbetsro och att eleverna får mer gjort.

Eleverna har goda möjligheter till inflytande och ansvarstagande i undervisningen. De deltar i klassråd och elevråd och förstår innebörden av den demokratiska beslutsprocessen.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolans resultat väl svarar mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

### 2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges, för det offentliga skolväsendet, i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Utbildningen i fristående skolor skall ge kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som skolor i det offentliga skolväsendet skall förmedla.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I Pilens Montessoriskola nådde samtliga elever målen i de nationella proven i årskurs 5 vårterminen 2004.

Vid utvecklingssamtal följs elevens utveckling i samtliga ämnen upp både avseende mål att uppnå och mål att sträva mot. Lärare och föräldrar anser att eleverna har goda kunskaper med sig när de fortsätter till årskurs 7.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att utbildningen ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå svarar mot de kunskaper och färdigheter som grundskolan skall förmedla.

### 3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet med att forma en god miljö - fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Fristående skolor skall svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö, för att förebygga kränkningar och för att ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

I Pilens Montessoriskola finns ett aktivt förebyggande arbete avseende kränkande behandling. Personalen arbetar kontinuerligt med värdegrundsfrågor i klasserna.

Eleverna tränas i att efter mognad och förmåga delta i planeringen av sitt lärande. Ansvaret ökar efter hand och eleverna får också större valmöjligheter. Eleverna lär sig att deras röst räknas. Det förs också diskussioner om vad elevdemokrati innebär i klassråden och i skolans styrelse.

Eleverna har tillgång till skolhälsovård. Vid behov köper skolan en psykologtjänst. Skolan har också en timanställd logoped.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolornas arbetssätt ger goda förutsättningar för att utbildningen skall svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

### 4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet med lärandet är skolans huvudprocess för att utveckla kunskaper och färdigheter. Arbetet för att nå målen skall utformas av eleverna och personalen i samverkan. Samverkan skall också ske med hemmen. Allsidighet och saklighet är väsentliga vid utformningen av undervisningen. Skollagen slår också fast att hänsyn skall tas till elever i behov av särskilt stöd.

Granskningen inriktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till de lärandes olika behov. Innehåll och organisering av studierna liksom arbetsformerna och kontakterna med hem, samhälle och arbetsliv är andra områden som uppmärksammas.

I Pilens Montessoriskola finns lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna.

Undervisningen är individanpassad och varje elev planerar och genomför sina uppgifter efter ålder och mognad. Arbetssätten är varierande även om inspektörerna uppfattar det som att en stor del av undervisningen består av individuellt arbete. Undervisningen är organiserad i ett sammanhängande arbetspass under förmiddagen för att eleverna skall slippa avbrott i sin verksamhet. De intervjuade eleverna uppger dock att det är tröttsamt med ett så långt arbetspass. Inspektörerna har förmedlat denna synpunkt till rektorn, personal och styrelsen för

vidare diskussioner inom verksamheten. Enligt styrelsen har skolan, efter inspektionen, infört en gemensam förmiddagsrast en dag/vecka.

Eleverna utvärderar regelbundet undervisningen tillsammans med sina lärare.

Inspektörerna bedömer att elever och föräldrar är väl informerade om elevernas skolgång och utveckling samt om vilka mål utbildningen har.

Skolans arbetssätt och arbetsformer ger goda förutsättningar för att elever i behov av särskilt stöd skall få sina behov tillgodosedda. Åtgärdsprogram upprättas för dessa elever.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att verksamheten har goda förutsättningar för att ge en utbildning som ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå svarar mot de kunskaper och färdigheter som grundskolan skall förmedla.

## 5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå målen för denna tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om den fristående skolan har en fungerande ledning och styrning av verksamheten och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen och för att värna enskilda elevers rätts-säkerhet.

Huvudman för Pilens Montessoriskola är Söderslätts Montessoriskola ekonomisk förening, ett föräldrakooperativ. Huvudmannen är densamma som vid godkännandet. Styrelsen har fördelat ansvaret för olika frågor inom sig, t.ex. ekonomi, personal, arbetsgrupper. Rektorn, som har det pedagogiska ledningsansvaret, är adjungerad till styrelsens möten.

Styrelsen samarbetar med personalen kring vision för och utvärdering av verksamheten varje år. Utvärderingar görs bl.a. genom enkätundersökningar bland elever och föräldrar.

Skolans kvalitetsredovisning anger verksamhetens visioner och mål. En kvalitetsredovisning skall innehålla en bedömning av i vilken mån målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsredovisning inte uppfyller de kraven. Enligt styrelsen kommer kvalitetsredovisningen för 2004 att uppfylla ovannämnda krav.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolans styrning och ledning fungerar väl och uppfyller författningarnas krav utom vad avser skolans kvalitetsredovisning.

## 6. Tillgång till utbildning och omsorg

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för skolväsendet. En fristående skola skall vara öppen för alla barn och ungdomar som har rätt till utbildning i motsvarande skolform i det offentliga skolväsendet.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som förutsätts i skollagens bestämmelser. Även principerna för intagning och informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Huvudmannen för Pilens Montessoriskola tar, i strid med skollagen, ut en köavgift vid ansökan om plats i skolan. Samtliga föräldrar har också åtta dagars arbetsplikt/läsår, bl.a. som vikarier i undervisningen när personalen är frånvarande. Inspektörerna bedömer att arbetsplikten kan likställas med att skolan tar ut avgifter för utbildningen vilket strider mot skollagens krav på att utbildningen vid fristående skolor skall vara avgiftsfri och öppen för alla barn. Huvudmannen har efter inspektionen slutat att ta ut köavgift och skolans dokument håller på att revideras för att avspegla detta. Stadgarna för föreningen kommer att ändras så att det framgår att skolan skall vara avgiftsfri och öppen för alla.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att utbildningen, trots de ändringar som gjorts efter inspektionstillfället, inte är avgiftsfri mot bakgrund av kravet på föräldrarnas arbetsinsats. Den kan heller inte anses öppen för alla med det kravet.

## 7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Utbildningen skall vara avgiftsfri.

Vid inspektionen granskas dessa och andra förutsättningar för att bedriva en utbildning av god kvalitet. Även skolans ekonomiska stabilitet och de långsiktiga förutsättningarna för verksamheten behandlas.

I Pilens Montessoriskola har lärarna i huvudsak en utbildning för den undervisning de bedriver. Personalen erbjuds kompetensutveckling utifrån skolans behov och de egna behoven.

Skolans ekonomi är i balans. Lärarna anser att de kan köpa de läromedel och den utrustning som behövs men innevarande läsår har de dock fått hålla tillbaka på inköpen.

Skolan har en mindre uppsättning skön- och facklitteratur. Bokbussen kommer en gång/månad och personalen beställer också boklådor.

Det finns datorer på skolan men Internet-uppkopplingen har inte fungerat under lång tid. Styrelsen uppger att Internet-uppkopplingen kommer att förbättras från och med början av 2005.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att huvudmannen följer författningarnas krav avseende resurser.

**Sammanfattande bedömning**

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Pilens Montessoriskola övergripande är av god kvalitet.

Det finns dock sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Kvalitetsredovisningen uppfyller inte kraven i 3 § förordningen om kvalitetsredovisning.
- Huvudmannens krav på föräldrars arbetsinsats strider mot kravet på att utbildningen skall vara avgiftsfri och öppen för alla barn enligt 9 kap. 2 och 7 §§ skollagen.

Datum

Ort

2005-01-28

Lund

Cecilia Hanö

Mats Lundqvist